

BARÁTOK TAVA TÁJRÉGÉSZETI ÉS TÖRTÉNETI ADATOK EGY HELYNÉV EREDETÉHEZ*

K. NÉMETH ANDRÁS*

A közlemény a Tolna megyei Kisszékely határában található Barátok tava nevű tó nevének eredetét magyarázza meg, tájrégészeti és történeti adatok segítségével. Egy 1518-as adat szerint a simontornyai domonkos kolostor két halastavat kapott Temerkény pusztán. A Barátok tava mellett fekvő középkori faluhelyet okleveles adatok alapján sikerült azonosítani az elpusztult Temerkény helyével, így feltételezhető, hogy a tó és közelében fekvő Csádés-tó lehetett a simontornyai domonkos 'barátoknak' adományozott két halastó.

Kulcsszavak: középkor, Kisszékely, halászat, halastó, helynevek, környezettörténet, kolostori gazdálkodás

A Tolna megyei Hegyhát északi részén fekvő Kisszékely település északi szélén található a Barátok tava nevű népszerű horgásztó. Keletkezését az ismeretlen eredetű helyi hagyomány szerzetesekkel hozza kapcsolatba. Ennek legkorábbi megfogalmazását 1938-ból ismerem, Kiss István így ír erről simontornyai helytörténeti monográfiájában: „A mai Kisszékely (...) 1571-ben »Beraten-szigel« (Barátszékely). Erre utal a még most is használt Barátok tava helynév, melynek eredete Buzlay Mózesig vezethető vissza, ki itt két ma is létező halastavat ajándékozott a prédikáló szerzeteseknek.”¹ A tó közelében, tőle nyugatra fekvő erdőben található a Barátok pincéje vagy Barátok barlangja, amelyet a hagyomány szerint a törökök hagytak itt.² Az efféle névmagyarozatok, amikor a helyi lakosok a helynevekből „következtették ki” azok eredetét, a magyar nyelvterület egészére jellemzőek.³ A helyneveinkhöz hasonló, a birtokos nevéhez kapcsolt -tava utótaggal képzett földrajzi nevek a középkor óta elterjedtek, pl. a kimerítően feldolgozott Szabolcs megyében a középkorban Apáttava, Ispántava, Páldeák-tava, Pap-tava, Prépost-tava, Úr-tava nevű tavak léteztek.⁴ A Barátok tava helynév kapcsán is felmerülhet a középkori eredet, 'barát' szavunk 'szerzetes' jelentése ekkorra már régen kialakult.⁵

A kisszékelyi Nagy-árok (vagy Kisszékelyi-árok, a 19. századi kataszteri térképen Wassergraben) eredeténél, annak két ágán létesített, V-alakú Barátok-tava két szára közti, északnyugat-délkelet irányú félsziget kiváló adottságot biztosított a védett vízparton előszeretettel megtelepedő embernek minden történeti korban. 1996-ban lakossági bejelentés

* K. Németh András. Wosinsky Mór Megyei Múzeum, H-7100 Szekszárd, Szent István tér 26. A tanulmány az MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíj (BO/00003/12/2) és a Kubinyi András Középkortudományi Alapítvány támogatásával készült, amelyért ezúton is köszönetet mondok. Köszönöm továbbá a lelőhelyet bejelentő Oláh László (Simontornya) segítségét, adatait, Horváth Andrásnak és Isztl Mártonnak (Kisszékely) a Barátok pincéjéhez történő kalauzolókat, végül, de nem utolsósorban lektoromnak, Zatykó Csillának a kéziratához fűzött hasznos megjegyzéseit.

¹ KISS 1938, 74. Nem lehetetlen, hogy a mai is élő hagyomány éppen Kiss István művén alapul. Egy horgászati honlap napjainkban pl. így jellemzi a tavat: „500 éve a Ferences rendi szerzetesek, »barátok« által létesített, völgyzárógátas tó”. <http://www.horgasz.hu/page/54/art/54/akt/54/html/kisszekelyi-baratok-tava.html> [a letöltés időpontja: 2012. november 16.]

² TMFN 1981, 90: 10/59. – A Barátok pincéjét sikerült azonosítani az erdő szélén, de már csupán beszakadt bejáratának helye látszik, jellegéről és kiterjedéséről nem állapítható meg több. A szerző terepbejárása, 2013. márc. 3.

³ MNL IV. 1981, 38.

⁴ MIKESY 1940. 5, 14, 24, 26, 28.

⁵ TESz I. 246. Ugyanez a helynév megtalálható Jászfényszaru határában is, ahol a tó mellett Árpád-kori egyházas falu fekszik. LANGÓ 2006, 81.

nyomán Ódor János Gábor bejárta a földnyelv keleti részét (az álló növényzet a nyugati oldal bejárását lehetetlenné tette).⁶ A tóhoz közelebb eső részen a vízzel párhuzamosan a lengyeli kultúra kerámia-töredékeit, vele átfedésben északabbra kb. 700 méter hosszan a rézkori péceli kultúra edénydarabjait figyelte meg. A keleti patakág mentén kisebb római meglepedés régészeti nyomait is azonosította.

2012. novemberben, majd 2013. márciusban szintén lakossági jelzésre kerestem fel újra a lelőhelyet, amikor immár a dülő teljes területén, nyugaton egészen a nyugati patakáig sikerült megfigyelni a másfél évtizeddel korábban leírt kultúrák felszíni nyomait. A terepbejárás jelentőségét szempontunkból az adja, hogy a dülő nyugati részén, a tó két ága által közrefogott félsziget kiemelkedő, északnyugat-délkelet irányú gerincén (1. ábra) néhány középkori kerámia-töredéket is találtunk, a leletbejelentő Oláh László előzőleg pedig többszöri terepszemléljén számos középkori cserepet gyűjtött. A lelőhelyen középkori leletanyag létéről korábban nem volt tudomásunk, most tehát adott volt egy olyan középkori faluhely, amelyet meg kellett feleltetni a környék okleveles adatokból ismert, terepen nem azonosított középkori településeinek egyikével.

A környéken feküdt egy *Temerki(n)* nevű középkori település, amelynek emléke nem maradt fenn helyneveinkben, így pontos helyét a korábbi településtörténeti kutatásoknak nem sikerült meghatározni. Csánki Dezső az okleveles adatok alapján még „*Pinczehely, Görbő, Miszla, Pálfa sat. vidékén*” kereste,⁷ Engel Pál hasonló forrásokra támaszkodva pedig Pálfától nyugatra helyezte.⁸ Mint látni fogjuk, a lokalizálásban Dávid Géza jutott legközelebb a valósághoz a török defterek alapján, aki szerint az egykori falu a mai Kisszékely mellett feküdt.⁹

Tekintsük át röviden időrendben a Temerkény falura vonatkozó adatokat. A település neve pusztán személynévből, magyar névadással keletkezett, az alapjául szolgáló ('vas' jelentésű, török eredetű) régi magyar Tömör név előzményéből kicsinyítőbokkal alakult ki.¹⁰ 1335-ben Apor nembeli Miklós és fiai, János, Pál, Máté eltiltották rokonukat, Fülöpöt három birtok, Apor (ma Pálfa–Csalános-dülő/Téglás-dülő),¹¹ Kusd¹² és Temerkény (*Themerken*) eladásától, Ozorai Miklóst pedig azok megvételétől.¹³ 1361-ben Gyánt (ma Tolnanémedi–Gyánti-földek)¹⁴ határjárásban említik a Gyántról ide (*Themerki*) vezető utat.¹⁵ 1387-ben Zsigmond király a hűtlen Apori Pál fia Gergely Aporban és Temerkényben levő (*Temerky*) két birtokrészét, összesen 20 népes jobbágytelket Báni Demeternek adta új adományul.¹⁶ 1421-ben Apori Tamás – Apori Jakab fiai: Lőrinc, János és Tamás nevében – eltiltotta Apori Gergely özvegyét, Céli Mihályt és Ábeli Jakabot nevezett Gergely Apor, Temerkény (*Themerky*) és Petróc (ma Kárász–Fekete-Petróc)¹⁷ birtokrészeinek elidegenítésétől.¹⁸ 1430-ban Gyánt határjárásban két tölgyfa mellett határjeleket említenek, a keleti Temerkényé (*Themerkyn*).¹⁹ 1431-ben a Németiből Temerkényre (*Themerken*) vezető út tűnik fel Görbő

⁶ Wosinsky Mór Megyei Múzeum Régészeti Adattára 553-96. (Kisszékely–Bernát-tanya, 1996. jún. 19.)

⁷ CSÁNKI 1897, 455.

⁸ ENGEL 2001.

⁹ DÁVID 1982, 132.

¹⁰ KISS 1998, II, 675.

¹¹ K. NÉMETH 2011, 133-134.

¹² Helye ismeretlen, Csánki a megyehatár környékén, a Sárvíz mentén kereste: CSÁNKI 1897, 436.

¹³ AO III. 122. sz.; AOkl XIX. 347. sz.

¹⁴ K. NÉMETH 2011, 167.

¹⁵ FEJÉR IX/3. 267.

¹⁶ ZsO I. 293. sz.

¹⁷ K. NÉMETH 2011, 86.

¹⁸ ZsO VIII. 374. sz.

¹⁹ FEJÉR X/7. 285.

(ma Pincehely–Szentkút alja)²⁰ határjárásában.²¹ 1462-ben Mátyás király Garai László nádor özvegyének és fiának, Jóbnak adományozta Pálfalva (ma Pálfa) és Temerkény birtokokat, amelyek Apori Fülöp magtalan halála folytán szálltak a koronára.²² 1518-ban Buzlai Mózes az általa alapított simontornyai domonkos kolostornak adta egyebek mellett Temerkényt is két halastóval (*prediolum de Themerken cum duabus piscinis in eo existentibus*).²³ A defterekben a település Tömörkén néven szerepel 1565-ben, 1570-ben és 1580-ban, mindannyiszor pusztaként.²⁴

Az 1518-ban említett halastavakról nincsenek további adataink. A rövid életű, ekkortájt alapított simontornyai domonkos kolostor²⁵ lakói legkésőbb Simontornya 1545-ös török elfoglalásáig élvezhették a tavak előnyeit. E halastavak a környék földrajzi adottságai alapján nem azok közé a halastónak nevezett, nagyszámú objektum közé tartoztak, amelyeket többnyire nagyobb folyók természetes kiöntéseinek létesítettek,²⁶ hanem a völgytalpon, patakmeder kiszélesítésével és felduzzasztásával hozhatták létre őket. Az oklevélben említett két halastó közül az egyik a Barátok tavaival azonosítható, a másik pedig talán a tőle délkeletre néhány száz méterre ma is létező, ugyanazon a patakon létesített Csádés-tóval feleltethető meg. Említésre méltó utóbbi neve is, hiszen a csádé egyik jelentése a sok közül 'sásféle, sás és káka', egy másik pedig 'vizenyős helyen termő, sással vegyes fűféle',²⁷ ami utalhat egy élő tó sekélyvízi növényzetére, vagy az elhagyott tómedrekben előszeretettel tenyésző savanyú fűfélékre is.

Mint láthattuk, a falu fekvésére nemcsak a vele azonos birtokügyekben szereplő települések környékére fókuszálva következtethetünk, de rendelkezünk néhány konkrét adattal is környezetére vonatkozóan. Gyánt határjárásából kiderül, hogy Gyántot keletről Temerkény határolta, a simontornyai domokosnak adományozott birtokok felsorolásából pedig az, hogy határában halastavak is voltak.

A fenti adatokból következik, hogy összekapcsoljuk az írott forrásban Temerkény birtokon említett egykori halastavakat, valamint a terepen a Barátok-tava fölött régészetiileg azonosított középkori lelőhelyet. A lelőhely fekvése megfelel az idézett határjáró oklevelek alapján kikövetkeztethető hozzávetőleges helynek, amennyiben valóban Gyánttól (dél)keletre és Görbőtől keletre helyezkedik el, közte és a két említett falu között pedig nem ismerünk más középkori faluhelyet. A Barátok tava helynév középkori eredete a fentiek után joggal feltételezhető, kevéssé valószínű, hogy a török kor után nevezték volna el utólag a tavat, vagy annak helyét.

Temerkénynek nem maradt helynévi emléke, az 1580-as defter után több említését nem ismerjük. Közélemben, tőle néhány száz méterre északra, a Nagy-árok keleti ága forrásánál a 19. század közepe táján jelenik meg Csókáspuszta,²⁸ amely nevének eredete nem ismert, a Pesty Frigyes-féle összeírásban 1864-ben még a dülők egyikeként szerepel.²⁹ A tó feletti dülő neve a nyomon követhető elmúlt másfél évszázadban egyaránt Szoros,³⁰ amelynek jelentése

²⁰ A szerző terepbejárása, 2012. nov. 29. A terepbejárás jelentés: Régészeti Kutatások Magyarországon 2012 (2013) megjelenés alatt.

²¹ FEJÉR X/7. 380.

²² MOL Diplomatikai Levéltár 15705.

²³ Kiadása: MREV IV. 257. CCCIII. sz. Regesztája: C. TÓTH 2000, 107. sz.. Említi: HARSÁNYI 1938, 92. – A domonkosok a Simontornyával szomszédos Igaron (Fejér m.) és a közeli Mislán is rendelkeztek halastavakkal.

²⁴ DÁVID 1982, 132, 278, 294.

²⁵ Legújabbban, további irodalommal: K. NÉMETH 2011, 140-141.

²⁶ Vö. legújabbban: ZATYKÓ 2011, 399-400.

²⁷ ÚMTSz I. 734-735. A régiségben a 17. század elején 'csalít, cserjés' értelemben tűnik fel, 'sásféle' jelentése a 18. század közepétől adatolt. TESz I. 465.

²⁸ MOL S 78 236. téka Kisszékely 001-020 (1859); <http://www.archivportal.arcanum.hu/kataszter/>; http://archivportal.arcanum.hu/maps/html/katfelm2b_google.html

²⁹ GAÁL – KÖHEGYI 1975, 322.

³⁰ TMFN 1981, 90: 10/43.

'szűk, meredek falú völgy, út'.³¹ A dülő bizonyára a Barátok tava déli gátján keresztül vezető, alább tárgyalandó mélyútról kapta a nevét, aminek Szoros lehetett a helyi megnevezése, a mai helynév tehát a mélyen bevágódott dülőutat jelölő helynév jelentésbővülése folytán válhatott egy nagyobb dülő elnevezésévé.³²

A környéken nem szokatlan, hogy középkori falvak helynévi maradványok nélkül tűnnek el, annál is inkább érdekes, hogy az elpusztult Temerkény falu egyik dülőneve fél évezred után is él. Erre éppen a közelben másik példánk is akad: a Temerkénnyel nyugatról határos Görbő 1431-es határjárásában említett Halyagoshát (*Halyagoshat*) nevű hely³³ Hajagos néven ma is létezik.³⁴ A tóneveknél maradvá, a közeli Iregszemcse határában a 17. század végétől adatolt, ma is élő Bántava helynévről is valószínűsíthető, hogy azonos egy 1481-ben említett halastóval, amelynek névadója talán egyik birtokosa, Hédervári Imre macsói bán lehetett.³⁵ Bár a víznevek állandósága leginkább a nagyobb folyóvizekre jellemző,³⁶ kisebb állóvizek neve is fennmaradhatott, amelyhez esetünkben Kisszékely környéke máig tartó viszonylagos elzártsága is hozzájárulhatott.

Következő lépésként a Kisszékelyen napjainkban létező két tó – a Barátok tava és a tőle délkeletre fekvő Csádés-tó – fizikai létét igyekszünk időben minél korábbra visszavezetni. Természettudományos vizsgálatok helyett itt most csak a környék térképi ábrázolásainak tanulmányozására vállalkozhatunk. A legkorábbi térkép, az 1780-as években készült első katonai felmérés már meglepetéssel is szolgál, hiszen a mai két halastavat ezen hiába keressük, viszont nagy kiterjedésű tavat jelölnek a Nagy-árok és a nyugati irányból bele torkolló Vadkerti-árok (a kataszteri térképen Vadvíz-árok) találkozásánál,³⁷ ahol ellenben ma már nyoma sincs tónak. Bár a Barátok tava nem szerepel a térképen, figyelemre méltó, hogy pontosan a mai gátja vonalában ekkor út vezetett a patakon át, amelytől északra, a keleti patakág mentén – éppen a mai tó helyén – mocsaras, vizenyős területet jelölnek. Utóbbiban nem nehéz felismerni a tó helyét, az út pedig bizonyára a tavat lezáró gát tetején szelte át a patakot. Hogy ez a Temerkény falu helye mellett haladó út nem a török kiűzése és a térkép keletkezése közötti időszakban, hanem jóval korábban alakult ki, sejteti, hogy dél felé az erdőn keresztül a mai Nagyszékely központjába, a középkori templomhoz³⁸ vezetett,³⁹ észak felé pedig a Kisszékelyi-erdő nyugati szélé mentén éri el Szentpéter-szőlőhegynél a Kapos déli felén haladó utat. Szentpéter szintén egyházas hely volt, helye azonosíthatatlan, de kétségtelenül a Temerkényt is érintő út északi végpontja környékén fekkent.⁴⁰ Szentpéter után északkelet felé az út néhány kilométer után Simontornyára ér, így a Temerkényben fogott halaknak a domonkos kolostorba történő szállítása nem okozott túlzott erőfeszítést. Az út régiségét mutatja, hogy az – amint a már említett Szoros dülőneve is jelzi – mindkét irányban bevágódott, a Barátok tava közvetlen közelében pedig, a gát és Kisszékely északi szélé közötti kb. 50 méteren 6-8 méter mélyen is (2. ábra).

A ma már nem létező harmadik tóról is feltételezhetjük a középkori eredetet, s mint ilyen, talán a déli gátja közelében nemrég azonosított Parasztszékely faluhoz⁴¹ tartozhatott, bár írott forrás nem maradt róla. Létéről ez az egyetlen forrásunk. (Az első katonai felmérés alapján

³¹ TESz III. 786.

³² Erre Máté Gábor hívta fel a figyelmemet, segítséget ezúton is köszönöm.

³³ FEJÉR X/7. 381.

³⁴ TMFN 1981, 89: 9/237.

³⁵ K. NÉMETH 2002.

³⁶ Erre legújabbban: GYÖRFFY 2010, 129-130.

³⁷ EKF Coll. XII. Sect. 27.

³⁸ Ld. K. NÉMETH 2011, 113-114.

³⁹ Helyi adatközlőm, Isztl Márton szerint az utat 'országútnak' nevezték, és néhány évvel ezelőttig – amikor az erdő kerítésével kettévágták – ezen jártak Kisszékelyből Nagyszékelybe.

⁴⁰ K. NÉMETH 2011, 168.

⁴¹ Uo. 90.

valószínűnek látszik, hogy Temerkény és Parasztszékely között valahol a Csádés-tó és e harmadik tó között húzódott a középkori faluhatár.)

A környék következő ábrázolása közel száz évvel későbből származik. Az 1819 és 1869 között készült második katonai felmérésen,⁴² az 1859-ben készült kataszteri térképen,⁴³ csakúgy, mint 1950-ben Kisszékelyen kizárólag a Csádés-tó létezett,⁴⁴ amely az 1970-es években végzett dűlőnévgyűjtés szerint nem funkcionált, ekkor Kenderáztónak is mondták.⁴⁵ Egy 1977-es térképen érdekes módon mindhárom, valaha létezett tó vízjárta területként, de nem tóként szerepel.⁴⁶ Mindkét, ma is létező tó először az 1980-as években tűnik fel.⁴⁷

Az összefüggést az 1518-ban említett, a simontornyai barátoknak adományozott tavak és a ma is létező, beszédes nevű halastó között jól megőrizte a hagyomány, és az ezt feldolgozó helytörténészek, mégsem az oklevél szövegéből indultak ki a tavak középkori hovatartozását illetően. Kiss István művének két részletéből ugyan mindez kikövetkeztethető, hiszen először – mint idéztük – (a defterekben Barátszékelynek mondott)⁴⁸ Kisszékely kapcsán arról ír, hogy „itt két ma is létező halastavat” kaptak a domonkosok,⁴⁹ később pedig az 1518-as adomány kapcsán ismét említi a tavakat, ugyanakkor helyüket itt már Tömörkény-pusztára teszi, amelyet a mai Csókáspusztával azonosít.⁵⁰ Talán ennek nyomán olvashatjuk ma már egyes munkákban, hogy Buzlai Mózes a szerzeteseket „Csókás pusztával és két halastóval ajándékozta meg”.⁵¹ Tény, hogy Temerkény falu régészeti nyomai valóban a mai Csókáspusztára közelében fekszenek, ugyanakkor a mai – a 18. század vége óta észak felé hosszasan terjeszkedő – Kisszékely északi széléhez igen közel. Kiss István vélhetőleg ismerhette a falu helyét – könyvében egyébként több elpusztult faluhelyet is megőrkít⁵² –, hiszen másképpen nem magyarázható, miért éppen Csókáspusztával azonosította Temerkényt. Hazánkban eddig főként ciszterci és pálos kolostorok környezetében sikerült középkori halastavakat azonosítani, most egy későközépkori domonkos kolostor két középkori halastavára mutattunk rá. Sok új eredményt talán nem hoztunk, mindössze arra mutattunk rá, hogy a helynévmagyarázó hagyománynak és a nyomán járó helytörténészeknek a maguk módján igazuk volt, de mégsem vizsgálták meg a halastavakra vonatkozó eredeti írott forrást, valamint a ma is létező tó tájrégészeti elemeit, ezért nem mutathattak rá a tavak és Temerkény falu közötti összefüggésre, amelyet immár régészetileg is sikerült azonosítani. Összefoglalásul elmondhatjuk, hogy a tavakra vonatkozó, ismeretlen eredetű hagyomány egybevágh az írott forrásokkal (hacsak nem éppen onnan ered), és 18. századi térképes adatok, valamint a tó partján azonosított régészeti lelőhely alapján is igazolható valóságtartalma. Ezek révén újabb, középkori eredetű halastavat – sőt, a Csádés-tóval kiegészítve inkább fejlett kolostori

⁴² http://archivportal.arcanum.hu/maps/html/katfelm2b_google.html [a megtekintés időpontja: 2012. november 30.]

⁴³ <http://www.archivportal.arcanum.hu/kataszter/> [a megtekintés időpontja: 2012. november 30.]

⁴⁴ 1950: L-34-38-C-c.

⁴⁵ TMFN 1981, 90: 10/8.

⁴⁶ 1977: L-34-38-C-c.

⁴⁷ 1986: EOVS 34-232. A térképek összegyűjtve: CZIMONDOR é. n., 28-32.

⁴⁸ A csupán Velics Antal és Kammerer Ernő munkájában (VELICS – KAMMERER 1890, II. 441.) szereplő Barátszékely (Beraten-Szigel) név talán téves olvasat eredménye, hiszen – mint Dávid Géza figyelmeztet – „e munka használhatóságát erősen csökkenti jó néhány rosszul olvasott hely- és személynév”. DÁVID 1982, 13. 20. jegyzet Szintén erre utal, hogy Kisszékely a simontornyai szandzsák deftereiben mindvégig következetesen Paraszt-Székely formában szerepel (uo. 128), Dávid Géza pedig – baráti közlése szerint – könyvében minden, a defterekben szereplő névvariánst felsorolt. A falunak ráadásul a középkorban sem volt szerzetesrendi birtokosa, a simontornyai váruadalomhoz tartozott. CSÁNKI 1897, 450.

⁴⁹ KISS 1938, 74.

⁵⁰ KISS 1938, 268.

⁵¹ CZIMONDOR é. n., 22; <http://kisszekely.varosatyak.hu/> [a letöltés időpontja: 2012. november 16.]

⁵² Munkájára részletesen: TÓTHNÉ UNGHY 2004, 33-42.

gazdálkodásra utaló komplex halastórendszert (3. ábra) – tarthatunk számon Tolna megyében,⁵³ ami jelentős eredmény annak fényében, hogy a térségben máig kérdéses számos középkori település fekvése is.

⁵³ Ezekre: FERENCZI 2008, 350-351; ZATYKÓ 2011, 402.

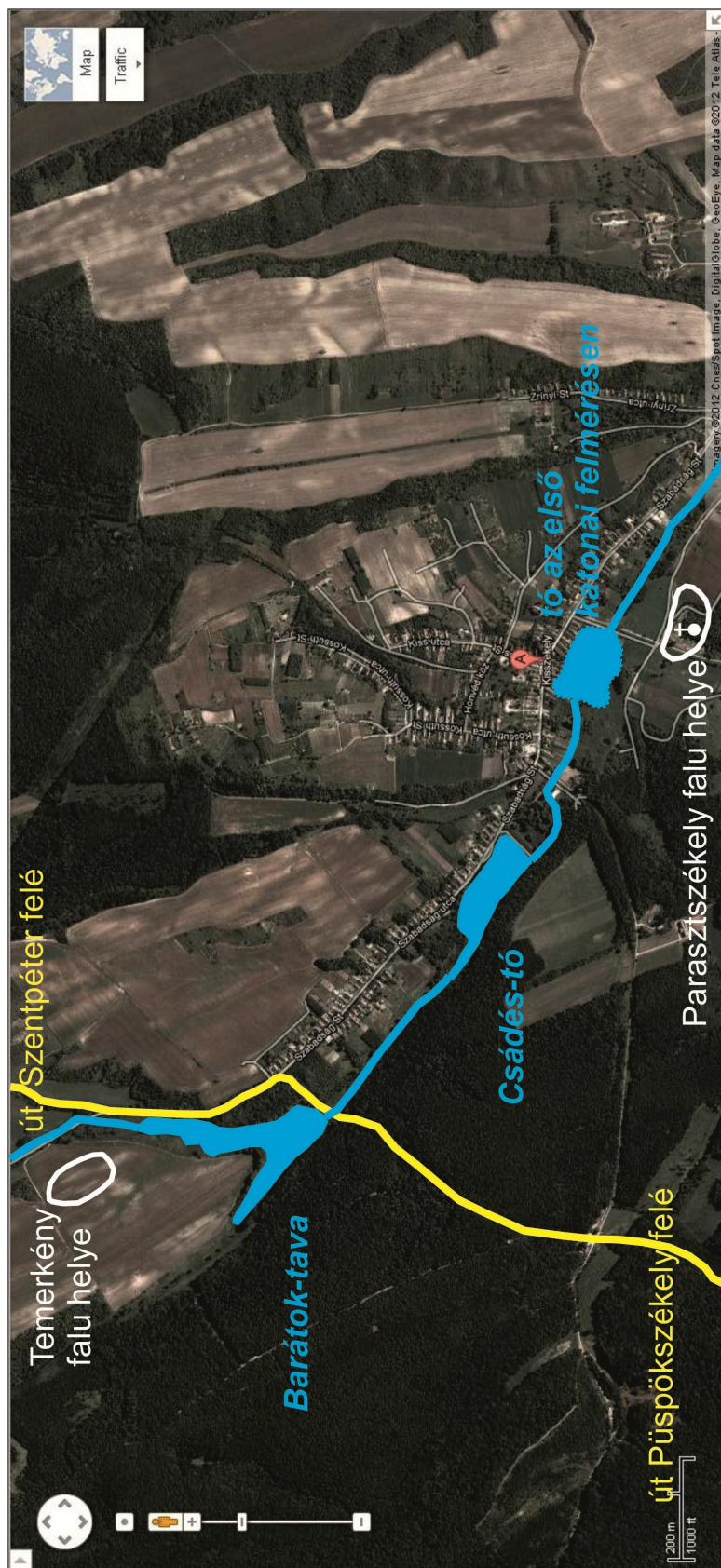
Képek

1. ábra: középkori eredetű mélyút a Barátok tava gátján vezető út folytatásában

2. ábra: Temerkény falu helye a Barátok tava két ága által közrefogott földnyelven

3. ábra: a Barátok tava és környezete, a közleményben említett középkori objektumokkal (forrás: maps.google.hu)

IRODALOM

- AO
1883 Nagy Imre (szerk.): Anjoukori okmánytár. III. Bp.
- AOkI
2004 Kristó Gyula–Makk Ferenc (szerk.): Anjou-kori oklevéltár. XIX. Bp.–Szeged.
- C. TÓTH N.
2000 Források Simontornya középkori történetéhez. Levéltári Közlemények 71, 93-137.
- CZIMONDOR K.
é. n. Kisszékely–Nagyszékely építészeti örökségének védelme. Szent István Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kar. Tudományos Diákkör. <http://mnvh.hu/ptPortal/index.php?mod=news&action=showNews&newsid=11901&lang=hu> [a letöltés időpontja: 2012. november 16.]
- CSÁNKI D.
1897 Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában. III. Bp.
- DÁVID G.
1982 A simontornyai szandzsák a 16. században. Bp.
- EKF
2004 Jankó Annamária–Oross András (közreműk.): Az első katonai felmérés: a Magyar Királyság teljes területe 965 nagyfelbontású színes térképszelvényen, 1782-1785. DVD-ROM. Bp.
- ENGEL P.
2001 Magyarország a középkori végén. Digitális térkép és adatbázis a középkori Magyar Királyság településeiről. CD-ROM. Bp.
- FEJÉR, GY.
1834-1843 Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis. Tomi IX. Vol. 3, Tomi X. Vol. 7. Buda
- FERENCZI L.
2008 Vizgazdálkodás a középkori Magyarországon. In: Kubinyi András–Laszlovszky József–Szabó Péter (szerk.): Gazdaság és gazdálkodás a középkori Magyarországon. Gazdaságtörténet, anyagi kultúra, régészet. Bp. 341-361.
- GAÁL A.–KŐHEGYI M.
1975 Tolna megye Pesty Frigyes Helynévtárában. II. Balogh Ádám Múzeum Évkönyve 4-5 (1973-74) 297-339.
- GYÖRFFY E.
2010 A folyóvíznevek kronológiai és területi állandósága. Helynévtörténeti Tanulmányok 5, 129-137.
- HARSÁNYI A.
1938 A domokosrend Magyarországon a reformáció előtt. Debrecen
- KISS I.
1938 Simontornya krónikája. Simontornya
- KISS L.
1998 Földrajzi nevek etimológiai szótára. I-II. Bp.
- K. NÉMETH A.
2002 Bántava. Egy Tolna megyei dülönév középkori eredetéről. Magyar Nyelvőr 126, 500-502.
2011 A középkori Tolna megye templomai. Pécs
- LANGÓ P.

- 2006 Régészeti és okleveles adatok a Jászság 10-15. századi településtörténetéhez (Archaeological and charter data for the Jazygian settlemental history in the 10-15th century). *Tisicum* 15, 77-97.
- MIKESY S.
1940 Szabolcs vármegye középkori víznevei. Bp. (A Magyar Nyelvtudományi Társaság kiadványai 53.)
- MNL
1981 Ortutay Gyula (főszerk.): Magyar Néprajzi Lexikon. IV. Bp.
- MOL
Magyar Országos Levéltár
- MREV
1908 Római Magyar Történelmi Intézet (közrebocsájtja): Monumenta Romana episcopatus Vesprimiensis. A veszprémi püspökség római oklevéltára. IV. Bp.
- TESZ
1967-1976 Benkő Loránd (főszerk.): A magyar nyelv történelmi etimológiai szótára. I-III. Bp.
- TMFN
1981 Végh József–Ördög Ferenc–Papp László (szerk.): Tolna megye földrajzi nevei. Bp.
- TÓTHNÉ UNGHY I.
2004 A krónikáíró dr. Kiss István élete és munkássága. Simontornya
- ÚMTSz
1979 B. Lőrinczy Éva (főszerk.): Új magyar tájszótár. I. Bp.
- VELICS A.–KAMMERER E.
1890 Magyarországi török kincstári defterek. II. Bp.
- ZATYKÓ, Cs.
2011 Aspects of fishing in medieval Hungary. In: Jan Klapšte–Petr Sommer (eds.): Processing, Storage, Distribution of Food. Food in the Medieval Rural Environment. Brepols 399-408. (Ruralia VIII.)
- ZsO
Mályusz Elemér (összeáll.): Zsigmondkori oklevéltár. I. Bp. 1951; Borsa Iván (Mályusz Elemér kéziratát kieg. és szerk.): Zsigmondkori oklevéltár VIII. Bp. 2001.

**BARÁTOK TAVA (TEICH DER MÖNCHE)
LANDSCHAFTSARCHÄOLOGISCHE UND HISTORISCHE ANGABEN
ZUM URSPRUNG EINES GEOGRAFISCHEN NAMENS**

András K. Németh

Die Mitteilung erklärt den Ursprung des Namens des in der Gemarkung von Kisszékely im Kom. Tolna befindlichen Barátok tava („Teich der Mönche“) mit Hilfe landschaftsarchäologischer und historischer Angaben. Gemäß einer Angabe von 1518 erhielt das Dominikanerkloster von Simontornya zwei Fischteiche in der Puszta Temerkény. Der beim Barátok tava unlängst entdeckte Ort eines mittelalterlichen Dorfes konnte aufgrund urkundlicher Angaben als das verödete Temerkény identifiziert werden. So ist anzunehmen, dass der Barátok tava und der Csádés-tó in seiner Nähe die beiden den dominikanischen „Brüdern“ von Simontornya geschenkten Fischteiche gewesen sein können.